

תנ"ך

יחידת הלימוד החמישית

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה פרק אחד ובו שמונה שאלות. עליך לענות על חמש שאלות. $100 = 20 \times 5$ נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום. מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד. (2) התרכז בנושא. בסס את דבריך על הכתוב.

הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה). רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

ענה על חמש מן השאלות 1-8 (לכל שאלה – 20 נקודות).

1. קרא בראשית, ל"ד 1-7.

א וַיֵּצֵא דִינָה בַת־לֵאָה אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב
 ב לְרֵאוֹת בְּבָנוֹת הָאָרֶץ: וַיֵּרָא אֹתָהּ שָׁכֵם בֶּן־חַמּוֹר הַחִוִּי נָשִׂיא
 ג הָאָרֶץ וַיִּקַּח אֹתָהּ וַיִּשְׁכַּב אִתָּהּ וַיַּעֲנֶה: וַתִּדְבַק נַפְשׁוֹ בְּדִינָה
 ד בַּת־יַעֲקֹב וַיֵּאָהֵב אֶת־הַנְּעֹר וַיְדַבֵּר עַל־לֵב הַנְּעֹר: וַיֹּאמֶר
 ה שָׁכֵם אֶל־חַמּוֹר אָבִיו לֵאמֹר קַח־לִי אֶת־הַיְלִידָה הַזֹּאת לְאִשָּׁה:
 ו וַיַּעֲקֹב שָׁמַע בִּי טִמְאָ אֶת־דִּינָה בָתּוֹ וּבְנָיו הָיוּ אֶת־מְקַנְהוּ
 ז בַּשָּׂדֶה וְהַחֲרָשׁ יַעֲקֹב עַד־בָּאָם: וַיֵּצֵא חַמּוֹר אָבִי־שָׁכֵם
 ח אֶל־יַעֲקֹב לְדַבֵּר אִתּוֹ: וּבְנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ מִן־הַשָּׂדֶה כְּשָׁמְעָם
 ט וַיַּעֲצֹבוּ הָאֲנָשִׁים וַיַּחֲרֻ לָהֶם מְאֹד כִּי נִבְלָה עֵשָׂה בִישְׂרָאֵל
 י לְשַׁכַּב אֶת־בַּת־יַעֲקֹב וְכֵן לֹא יַעֲשֶׂה:

א. קרא את המדרשים שלפניך.

- ותצא דינה בת לאה - ולא בת יעקב היא?! תלאה [השווה אותה] הכתוב באמה, מה לאה יוצאנית אף זו יוצאנית (מדרש תנחומא, פרשת וישלח, סימן ז).

- כל כבודה בת מלך פנימה (תהלים, מ"ה), אמר ר' יוסי כשהאישה מצנעת את עצמה בתוך הבית ראויה להינשא לכוהן גדול ותעמיד [תלד] כוהנים גדולים (מדרש תנחומא, פרשת וישלח, סימן ו').

וקרא גם את דברי יכין אפשטיין שלפניך.

העברת האשמה מהאונס [מן האדם האונס] לנאנסת: "היא פיתתה אותו ...", "איך הוא יכול לשמור על עצמו אם היא ..." היא דבר חמור שאסור שישמע ברחובותינו.

(אפשטיין, י'. [2016] יצאנית בת יצאנית. למה? 929 בראשית. אוהזר מ' <http://www.929.org.il>)

(1) בחר באחד מן המדרשים, והסבר כיצד הוא מבטא את הדעה שאפשטיין יוצא נגדה בדבריו. (8 נקודות)

(2) האם הנאמר בפסוקים 1-3 תומך במדרשים שקראת? הסבר את דבריך. (6 נקודות)

ב. בני יעקב טוענים ששכם בן חמור "נבלה עשה בישראל". הסבר שני פירושים אפשריים ל"נבלה" שעשה שכם. (6 נקודות)

שים לב:
המשך הבחינה בעמוד 4.

א ויקרבו ראשי האבות למשפחת בניגלעד בןמכיר בןמנשה
 ממשפחת בני יוסף וידברו לפני משה ולפני הנשאים ראשי
 ב אבות לבני ישראל: ויאמרו אתאדני צוה ה' לתת אתהארץ
 בנחלה בגורל לבני ישראל ואדני צוה ב' ה' לתת אתנחלת
 ג עלפחד אחינו לבנתיו: והיו לאחד מבני שבטי בניישראל
 לנשים ונגרעה נחלתן מנחלת אבותינו ונוסף על נחלת המטה
 ד אשר תהיינה להם ומגורל נחלתנו יגרע: ואם יהיה היכל לבני
 ישראל ונוספה נחלתן על נחלת המטה אשר תהיינה להם
 ה ומנחלת מטה אבותינו יגרע נחלתן: ויצו משה אתבני ישראל
 ו עלפי ה' לאמור בן מטה בנייוסף דברים: זה הדבר אשרצוה
 ה' לבנות עלפחד לאמור לטוב בעיניהם תהיינה לנשים אך
 ז למשפחת מטה אביהם תהיינה לנשים: ולא-תסב נחלה
 ח לבני ישראל ממטה אל-מטה כי איש בנחלת מטה אבותיו
 ידבקו בני ישראל: וכל-בת ירשת נחלה ממטות בני ישראל
 לאחוד ממשפחת מטה אביה תהיה לאשה למען יירשו
 ט בני ישראל איש נחלת אבותיו: ולא-תסב נחלה ממטה
 י למטה אחר כיאיש בנחלתו ידבקו מטות בני ישראל: כאשר
 יא צוה ה' את-משה בן עשו בנות עלפחד: ותהיינה מחלה
 תרצה וחגלה ומלכה ונעה בנות עלפחד לבני דדיהן לנשים:
 יב ממשפחת בנימנשה בןיוסף היו לנשים ותהי נחלתן על-
 מטה משפחת אביהן:

- א. (1)** על פי הקטע **במדבר**, ל"ו 1-12 שלפניך, הסבר כיצד הגבילו ראשי האבות משבט מנשה את ההישג של בנות צלפחד בנוגע לזכותן לרשת את נחלת אביהן (על פי **במדבר**, כ"ז, 6-7). (4 נקודות)
- (2)** בחרסים שנמצאו בשומרון, בירת ממלכת ישראל, יש רשימות של בתי אב מנחלת מנשה. גם השמות חגלה ונעה נזכרים ברשימות אלה כשמות המציינים בתי אב. כיצד ציון שמות אלה בחרסי שומרון מלמד על ניצחון בנות צלפחד על הממסד הגברי שניסה להגבילן? (6 נקודות)
- ב.** קרא גם **במדבר**, כ"ז, 1-5 ואת המדרש שלפניך.
- [...] את הדבר הקשה יביאון אל משה. אמר לו הקב"ה: משה, אתה דן את הקושיות?! הרי בנות צלפחד באין [באות] לשאול בדיון שאפילו תינוקות [...] משיבין עליו, ואין אתה יודע מה להשיב! אלא "ויקרב משה את משפטן לפני ה' " (במדבר, כ"ז, ה').
- (מלמד, ע"צ [עורך]. [תשס"ז]. **מכילתא דרשב"י**. ירושלים: ישיבת שערי רחמים ובית הלל, עמ' 134)
- (1)** הסבר את הביקורת המופנית כלפי משה במדרש. (5 נקודות)
- (2)** לדעתך, מדוע פנה משה אל אלוהים שיפתור סוגיה זאת? נמק את דבריך. (5 נקודות)

א וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן מִן־הַשְּׂטִיִּים שְׁנַיִם אַנְשִׁים מִדְּגֵלִים חָרָשׁ
 לֵאמֹר לְכוּ רְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וְאֶת־יְרִיחוֹ וְיִלְכוּ וַיָּבֹאוּ בֵּית אִשָּׁה
 ב זוֹנָה וּשְׂמָה רַחֵב וַיִּשְׁכְּבוּ־שָׁמָּה: וַיֹּאמֶר לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ לֵאמֹר
 ג הִנֵּה אַנְשִׁים בָּאוּ הֵנָּה הַלַּיְלָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַחֲפֹר אֶת־הָאָרֶץ:
 וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ יְרִיחוֹ אֶל־רַחֵב לֵאמֹר הֲוֹעִיָּאִי הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים
 ד אֵלֶיךָ אֲשֶׁר־בָּאוּ לְבִיתְךָ כִּי לַחֲפֹר אֶת־כָּל־הָאָרֶץ בָּאוּ: וַתִּקַּח
 ה האִשָּׁה אֶת־שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַתַּצְפֵּנוּ וַתֹּאמֶר כִּן בָּאוּ אֵלַי
 וְהָאֲנָשִׁים וְלֹא יָדַעְתִּי מֵאִין הֵמָּה: וַיְהִי הַשָּׁעַר לִסְגֹר בַּחֲשֶׁךְ
 וְהָאֲנָשִׁים יָצְאוּ לֹא יָדַעְתִּי אָנָּה הִלְכוּ הָאֲנָשִׁים רִדְפוּ מֵהָרַ
 ו אַחֲרֵיהֶם כִּי תִשְׁגֹּסוּ: וְהִיא הֶעֱלֵתָם הַגָּגָה וַתִּטְמַנְם בַּפֶּשֶׁתַי
 ז הָעֵץ הָעֲרֻכּוֹת לֵה עַל־הַגָּג: וְהָאֲנָשִׁים רִדְפוּ אַחֲרֵיהֶם דֶּרֶךְ
 הַיַּרְדֵּן עַל הַמַּעְבְּרוֹת וְהַשָּׁעַר סָגְרוּ אַחֲרָי כַּאֲשֶׁר יָצְאוּ
 ח הַרְדָּפִים אַחֲרֵיהֶם: וְהִמָּה טָרַם וּשְׁכַבּוּן וְהִיא עֲלָתָה עֲלֵיהֶם
 ט עַל־הַגָּג: וַתֹּאמֶר אֶל־הָאֲנָשִׁים יָדַעְתִּי כִּי־נָתַן ה' לְכֶם
 אֶת־הָאָרֶץ וְכִי־נִפְלָה אֵימַתְכֶם עָלֵינוּ וְכִי נִמְגְּזוּ כָּל־יִשְׁבֵי
 י הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם: כִּי שָׁמַעְנוּ אֶת אֲשֶׁר־הוֹבִישׁ ה' אֶת־מִי
 יִסְסוּף מִפְּנֵיכֶם בַּצְּאֲתְכֶם מִמִּצְרַיִם וְאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם לְשָׁנֵי מַלְכֵי
 הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר בָּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיחֹן וְלַעֹג אֲשֶׁר הִחְרַמְתֶּם
 יא אוֹתָם: וַנִּשְׁמַע וַיִּמַּס לְבַבְנוּ וְלֹא־קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ
 מִפְּנֵיכֶם כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהִים בְּשָׂמַיִם מַמְעַל וְעַל־
 יב הָאָרֶץ מִתַּחַת: וְעַתָּה הַשְׁבְּעוּ־נָא לִי ב' ה' כִּי־עֲשִׂיתִי עִמָּכֶם
 חֶסֶד וְעֲשִׂיתֶם גַּם־אֵתָם עִם־בֵּית אָבִי חֶסֶד וְנָתַתֶּם לִי אוֹת
 יג אָמֶת: וְהַחִיתֶם אֶת־אָבִי וְאֶת־אִמִּי וְאֶת־אֲחֵי וְאֶת־אֲחוֹתַי
 וְאֶת כָּל־אֲשֶׁר לָהֶם וְהִצַּלְתֶּם אֶת־נַפְשֹׁתֵינוּ מִמוֹת:

(שים לב: המשך הקטע וסעיפי השאלה בעמוד הבא)

וַיֹּאמְרוּ
 לָהּ הָאֲנָשִׁים נַפְשֵׁנוּ תַחְתִּיכֶם לְמוֹת אִם לֹא תִגְדִּידוּ אֶת־
 דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיָה בְּתֵת־הַיָּדָיִם לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ וְעַשִּׂינוּ עִמָּךְ חֶסֶד
 וְאַמֶּת: וַתּוֹרְדֶם בְּחֶבֶל בְּעַד הַחֲלוֹן בַּיִתָּהּ בְּקִיר הַחוּמָּה
 וּבְחוּמָּה הִיא יוֹשֶׁבֶת: וַתֹּאמֶר לָהֶם הֲהִרָה לָכֵן פֶּן־יִפְגְּעוּ
 בְּכֶם הַרְדָּפִים וְנַחֲבָתֶם שָׁמָּה שְׁלֹשַׁת יָמִים עַד שׁוּב הַרְדָּפִים
 וְאַחַר תֵּלְכוּ לְדַרְכְּכֶם: וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ הָאֲנָשִׁים נָקִים אַנְחֵנוּ
 מִשְׁבַּעְתְּךָ הַזֶּה אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ:

א. קרא פסוק 1 בקטע שלפניך ואת דברי יוסף בן מתתיהו.

כי תחילה באו וסקרו את עירם כולה באין מפריע והסכימו ביניהם אילו חלקים של החומות חוקים הם ואילו אינם נותנים ביטחון לתושבים במידה שווה [...] וכשהגיע הערב סרו לפונדק בסביבת החומה, מקום שם הובאו גם קודם לסעוד.

(בן מתתיהו, י', תרגם מיוונית, הוסיף מבוא, הערות וביאורים, מפות ותמונות, אברהם שליט [1944] קדמוניות היהודים ה, א, ב, ירושלים-תל אביב: הוצאת מוסד ביאליק על ידי "מסדה")

על פי פסוק 1, הדרך שבה ביצעו המרגלים את ההוראה של יהושע מעוררת שאלה.

ציין מהי השאלה, והסבר את התשובה של יוסף בן מתתיהו על שאלה זו. (10 נקודות)

ב. יאיר זקוביץ טוען כי "המספר טורח לשים בפיה של רחב פסוקים משירת הים".

(מתוך ההרצאה המצולמת "הזוג המוזר")

לדברי זקוביץ, ההקְמָצוּ משירת הים מציג את רחב באור חיובי ואת יהושע באור אירוני.

הסבר דברים אלה. (10 נקודות)

אָדוּדוּ כג
 מִדּוּדוּ אָמַר מְלֹאךְ הָיָה אָדוּדוּ
 יֹשְׁבֵיָהּ כִּי לֹא-בָאוּ לְעִזְרַת הָיָה לְעִזְרַת
 כד הָיָה בְּגִבּוֹדִים: תְּבַרְךָ מִנָּשִׁים
 יַעֲלֶה אִשֶּׁת חֶבְרֹן הַקִּינִי מִנָּשִׁים
 כה בָּאֵהָל תְּבַרְךָ: מִיָּם שָׁאֵל חֶלֶב
 כו נִתְּנָה בְּסֶפֶל אֲדִירִים הַקְּרִיבָה חֲמָאָה: יִדְהָ
 לִיתֵד תְּשַׁלְּחֶנָּה וַיִּמְיֶנָה לְהַלְמוֹת
 עֲמָלִים וְהַלְמָה סִיסְרָא מַחֲקָה רֹאשׁוֹ וּמַחֲצֵה
 כז וְחַלְפָה רִקְתּוּ: בֵּין רַגְלֵיהָ כָּרַע נָפֵל
 שָׁכַב בֵּין רַגְלֵיהָ כָּרַע נָפֵל בְּאִשֶּׁר
 כח כָּרַע שָׁם נָפֵל שְׂדוּד: בְּעַד הַחֲלוֹן נִשְׁקָפָה
 וַתִּבֶּב אִם סִיסְרָא בְּעַד הָאֲשֵׁנָב מְדוּעַ
 בִּישׁ רָכְבוֹ לָבוֹא מְדוּעַ אַחֲרוֹ פְּעָמָי
 כט מְרַכְבוֹתָיו: חֲכָמוֹת שְׂדוּתִיָּה תַעֲנִינָה אֶרֶץ
 ל הִיא תִּשֵּׁב אֲמַרְיָה לָהּ: הֲלֹא יִמְצְאוּ יַחֲלִקוּ
 שָׁלַל רַחֵם רַחֲמָתִים לְרֹאשׁ גִּבּוֹר שָׁלַל
 צְבָעִים לְסִיסְרָא שָׁלַל צְבָעִים
 רַקְמָה צְבַע רַקְמָתִים לְצוּאֵרֵי שָׁלַל:

א. בשירת דבורה נזכרות נשים בעת מלחמה.

(1) קרא פסוק 30 בקטע שלפניך וגם **דברים**, כ"א, 10-14. בקטעים האלה יש תיאור של נשים שנלקחו שלל במלחמה.

מהו ההבדל בין שני הקטעים ביחס כלפי האישה השבויה? בסס את דבריך על שני הקטעים. (6 נקודות)

(2) קרא פסוקים 24-27 בקטע שלפניך וגם את דברי יאיר ליפשיץ:

[...] יעל עושה שימוש חתרני במיוחד במרחב הנשי של האוהל: "סוּכָה אֶדְנִי סוּכָה אֶלִי, אֶל תִּיכָא".

(ליפשיץ, י'. [2016]. כל מרחבה של בת מלך, פנימה. 929 שופטים. אוזור מ- <http://www.929.org.il>)

לפי פסוקים אלה, כיצד יעל משתמשת ב"מרחב הנשי של האוהל", ומהו יחס הכתוב למעשיה? (8 נקודות)

ב. קרא פסוקים 23-24 בקטע שלפניך. בפסוקים אלה יש שימוש ספרותי בניגוד, שהוא אחד

ממאפייני השירה המקראית. הדגם והסבר את הניגוד בפסוקים אלה, וכתוב מהו המסר שהוא מחזק. (6 נקודות)

א וַיִּסְּפוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל
 לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי ה' וַיִּתְּנֶם ה' בְּיַד פְּלִשְׁתִּים אַרְבָּעִים
 ב שָׁנָה: וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִצָּרְעָה מִמִּשְׁפַּחַת הַדְּמִי
 ג וַשְּׁמוֹ מְנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ עֶקְרָה וְלֹא יָלְדָה: וַיֵּרָא מְלֹאכְד־ה' אֶל־
 ד הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הִנֵּה־נָא אֶת־עֶקְרָה וְלֹא יָלְדָתְּ וְהָרִית
 ה וּיְלַדְתְּ בֶן: וְעַתָּה הִשְׁמְרִי נָא וְאַל־תִּשְׁתִּי יַיִן וְשִׁכָר וְאַל־
 ו תֹּאכְלִי כָל־טָמֵא: כִּי הֵנָּךְ הָרָה וּיְלַדְתְּ בֶן וּמִזָּרָה לֹא־יַעֲלֶה
 ז עַל־רֹאשׁוֹ כִּי־נֹזֵר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנְּעָר מִן־הַבֶּטֶן וְהוּא יִחַל
 ח לְהוֹשִׁיעַ אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים: וַתֵּבֵא הָאִשָּׁה וַתֹּאמֶר
 ט לְאִשָּׁה לֵאמֹר אִישׁ אֱלֹהִים בָּא אֵלַי וּמְרָאֵהוּ כְּמִרְאֵה מְלֹאכְד
 י הָאֱלֹהִים נֹדָא מְאֹד וְלֹא שְׁאַלְתִּיהוּ אֵי־מִזָּה הוּא וְאֶת־שְׁמוֹ
 יא לֹא־הִגִּיד לִי: וַיֹּאמֶר לִי הֵנָּךְ הָרָה וּיְלַדְתְּ בֶן וְעַתָּה אַל־תִּשְׁתִּי
 יב יַיִן וְשִׁכָר וְאַל־תֹּאכְלִי כָל־טָמֵא כִּי־נֹזֵר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנְּעָר
 יג מִן־הַבֶּטֶן עַד־יוֹם מוֹתוֹ:
 יד וַיַּעֲתֵר מְנוּחַ אֶל־ה' וַיֹּאמֶר בִּי אֲדוֹנָי אִישׁ אֱלֹהִים אֲשֶׁר
 טו שְׁלַחְתָּ יְבוּא־נָא עוֹד אֵלֵינוּ וַיִּזְרְנוּ מִה־נַּעֲשָׂה לְנַעַר הַיּוֹלֵד:
 טז וַיִּשְׁמַע הָאֱלֹהִים בְּקוֹל מְנוּחַ וַיָּבֵא מְלֹאכְד הָאֱלֹהִים עוֹד אֶל־
 יז הָאִשָּׁה וְהִיא יוֹשֶׁבֶת בְּשָׂדֶה וּמְנוּחַ אִישָׁה אֵין עִמָּה: וַתִּמְהַר
 יח הָאִשָּׁה וַתֵּרֶץ וַתִּגַּד לְאִשָּׁה וַתֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה נֹדָא אֵלַי
 יט הָאִישׁ אֲשֶׁר־בָּא בַיּוֹם אֵלַי: וַיִּקַּם וַיֵּלֶךְ מְנוּחַ אַחֲרַי אֲשֶׁר
 כ וַיָּבֵא אֶל־הָאִישׁ וַיֹּאמֶר לוֹ הֲאֵתָה הָאִישׁ אֲשֶׁר־דִּבַּרְתָּ אֶל־
 כא הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אָנִי: וַיֹּאמֶר מְנוּחַ עַתָּה יָבֵא דְבָרֶיךָ מִה־יִּהְיֶה
 כב מִשְׁפַּט־הַנְּעָר וּמַעֲשָׂהוּ: וַיֹּאמֶר מְלֹאכְד ה' אֶל־מְנוּחַ מְכַל
 כג אֲשֶׁר־אָמַרְתִּי אֶל־הָאִשָּׁה תִּשְׁמַר: מְכַל אֲשֶׁר־יֵצֵא מִגֶּפֶן הַיַּיִן
 כד לֹא תֹאכַל וַיַּיִן וְשִׁכָר אַל־תִּשְׁתִּי וְכָל־טָמֵא אַל־תֹּאכַל כֹּל
 כה אֲשֶׁר־צִוִּיתִיָּה תִּשְׁמַר:

- א.** האיסורים שהמלאך אוסר על אשת מנוח מצוינים בקטע שלוש פעמים: בדברי המלאך לאישה, בדברי האישה לבעלה ובדברי המלאך למנוח. יש הבדלים בין הדברים שאמר המלאך לאשת מנוח, ובין הדיווח של האישה למנוח על שיחה זו.
- הסבר כיצד שניים מן ההבדלים בין דברי המלאך לאישה ובין דברי האישה לבעלה מעידים על חכמתה של האישה. (10 נקודות)
- ב.** יוסף בן מתתיהו כותב שמנוח אהב את אשתו עד לטירוף הדעת, ולכן קינא לה. כאשר היא סיפרה לו שנגלה לה מלאך בדמות גבר גבוה ונאה מאוד, הוא יצא מכליו מרוב קנאה (קדמוניות היהודים ח', ב-ג).
- קנאה יכולה להיות לעתים ביטוי לחוסר אמון. על פי הקטע, הסבר מה רומז לחוסר האמון שחש מנוח כלפי אשתו. בסס את דבריך על שתי ראיות מן הכתוב, והסבר כל ראייה. (10 נקודות)

6. קרא שמואל א, כ"ה 23-31.

כג וַתֵּרָא אַבְיָגִיל אֶת־דָּוִד וַתִּמְהַר וַתֵּרֶד מֵעַל הַחֲמֹר
 כד וַתִּפֹּל לְאַפֵּי דָוִד עַל־פָּנָיָהּ וַתִּשְׁתַּחֲוּ אָרֶץ: וַתִּפֹּל עַל־רַגְלָיו
 והתאמר בִּי־אֲנִי אֲדֹנָי הַעֶזְרָא וַתִּדְבַר־נָא אִמְתָּךְ בְּאָזְנוֹךָ וּשְׁמַע
 כה אֶת דְּבָרַי אִמְתָּךְ: אֶל־נָא יִשִּׁים אֲדֹנָי אֶת־לִבּוֹ אֶל־אִישׁ
 הפליעל הַזֶּה עַל־נַבַּל כִּי כָשְׁמוֹ כֵּן־הוּא נַבַּל שְׁמוֹ וַיִּנְבְּלָהּ
 עִמּוֹ וְאֲנִי אִמְתָּךְ לֹא רָאִיתִי אֶת־נְעָרַי אֲדֹנָי אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּ:
 כו וְעַתָּה אֲדֹנָי חַי־הֵּהָּ וְחַי־נַפְשְׁךָ אֲשֶׁר מִנְעַךְ הֵּהָּ מִבּוֹא
 בדמים וְהוֹשַׁע יָדְךָ לְךָ וְעַתָּה יִהְיוּ כְנָבַל אִיבִיךָ וְהַמְבַקְשִׁים
 כז אֶל־אֲדֹנָי רַעָה: וְעַתָּה הַבְּרָכָה הַזֹּאת אֲשֶׁר־הֵבִיא שְׂפַחְתָּךְ
 כח לְאֲדֹנָי וַנִּתְּנָה לְנְעָרִים הַמְתַּהַלְכִים בְּרַגְלֵי אֲדֹנָי: שָׂא נָא
 לְפָשֶׁעַ אִמְתָּךְ כִּי־עָשָׂה יַעֲשֶׂה הֵּהָּ לְאֲדֹנָי בֵּית נְאֻמָּן כִּי־
 כט מִלְחָמוֹת הֵּהָּ אֲדֹנָי נִלְחַם וְרַעָה לֹא־תִמְצָא בְךָ מִמִּינֶךָ: וַיִּקַּם
 אָדָם לְרַדְפֶּךָ וּלְבַקֵּשׁ אֶת־נַפְשְׁךָ וְהִיתָה נֶפֶשׁ אֲדֹנָי עֲרוּרָה ו
 בַּעֲרוּד הַחַיִּים אֵת הֵּהָּ אֱלֹהֶיךָ וְאֵת נֶפֶשׁ אִיבִיךָ יִקְלַעְנָה
 ל פְּתוֹךְ בַּר הַקְּלָע: וְהָיָה כִּי־יַעֲשֶׂה הֵּהָּ לְאֲדֹנָי כְּכָל אֲשֶׁר־
 לא דִּבֶּר אֶת־הַטּוֹבָה עָלֶיךָ וְצוּר לְנֶגִיד עַל־יִשְׂרָאֵל: וְלֹא
 תִהְיֶה זֹאת וְלֶךְ לְפוֹקֵה וּלְמַכְשׁוֹל לֵב לְאֲדֹנָי וּלְשַׁפְּךָ־דָם
 חֲנָם וְלֹהוֹשִׁיעַ אֲדֹנָי לוֹ וְהֵיטֵב הֵּהָּ לְאֲדֹנָי וּזְכַרְתָּ אֶת־
 אִמְתָּךְ:

א. גלעד שטראוס במאמרו "שלוש נשים חכמות בספר שמואל", מציין כמה דרכים שנקטה אביגיל כדי לבלום את זעמו של דוד.

ציין שתי דרכים ששטראוס מזכיר במאמרו, והסבר אותן. (8 נקודות)

ב. קרא פסוק 31 בקטע שלפניך.

קרא גם את הקטע מן התלמוד הירושלמי שלפניך.

"[...] וזכרת את אמתך" - מלמד שפקרה עצמה [הציעה את עצמה לדוד].

(תלמוד ירושלמי, סנהדרין ב, הלכה ג)

(1) מהי הביקורת המשתמעת מן הצירוף "שפקרה עצמה"? (4 נקודות)

(2) לדעתך, האם הביקורת מוצדקת? נמק את דבריך. (8 נקודות)

שים לב:
המשך הבחינה בעמוד 14.

א ויֵדַע יוֹאֵב בֶּן־
 ב צִרְיָה כִּי־לֵב הַמֶּלֶךְ עַל־אַבְשָׁלוֹם: וַיִּשְׁלַח יוֹאֵב תְּקוּעָה וַיִּקַּח
 מִשֵּׁם אִשָּׁה חַכְמָה וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הַתְּאֵבְלִי־נָא וּלְבִשִׁי־נָא
 ג בְּגָדֵי־אֵבֶל וְאֶל־תְּסוּכִי שֶׁמֶן וְהָיִית כַּאֲשֶׁה זֶה יָמִים רַבִּים
 ד מִתְּאֵבְלַת עַל־מֹת: וּבָאת אֶל־הַמֶּלֶךְ וּדְבַרְתְּ אֵלָיו כְּדַבֵּר
 הַזֶּה וַיִּשֶׁם יוֹאֵב אֶת־הַדְּבָרִים בְּפִיה: וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַתְּקוּעִית
 וְאֶל־הַמֶּלֶךְ וַתִּפֹּל עַל־אַפִּיה אֲרִצָּה וַתִּשְׁתַּחֲוּ וַתֹּאמֶר הוֹשִׁיעָה
 וּמֶלֶךְ: וַיֹּאמֶר־לָהּ הַמֶּלֶךְ מַה־לָּךְ וַתֹּאמֶר
 וּבְלִיל אִשָּׁה־אַלְמָנָה אֲנִי וַיְמַת אִישִׁי: וְלִשְׁפַחְתְּךָ שְׁנֵי בָנִים
 וַיִּנְצְוּ שְׁנֵיהֶם בַּשָּׂדֶה וְאִין מִצִּיל בֵּינֵיהֶם וַיְכּוּ הָאֶחָד אֶת־הָאֶחָד
 וַיְמַת אֹתוֹ: וְהִנֵּה קָמָה כָּל־הַמִּשְׁפָּחָה עַל־שְׁפַחְתְּךָ וַיֹּאמְרוּ
 וַתֵּן וְאֶת־מִכָּה אַחִיו וְנִמְתָּהּ בְּנַפְשׁ אַחִיו אֲשֶׁר הִרְגַּ וְנִשְׁמִידָה
 גַּם אֶת־הַיּוֹדֵשׁ וּכְבוֹ אֶת־גַּחְלֹתָי אֲשֶׁר נִשְׂאָרָה לְבִלְתִּי שׁוֹם־
 ח לְאִישֵׁי שָׁם וּשְׂאֵרִית עַל־פְּנֵי הָאָדָמָה: וַיֹּאמֶר
 ט הַמֶּלֶךְ אֶל־הָאִשָּׁה לְכִי לְבֵיתְךָ וְאֲנִי אֵצְוֶה עֲלֶיךָ: וַתֹּאמֶר
 י הָאִשָּׁה הַתְּקוּעִית אֶל־הַמֶּלֶךְ עָלַי אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ הָעוֹן וְעַל־בֵּית
 יְאִבִי וְהַמֶּלֶךְ וְכִסְאוֹ נָקִי: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הַמְדַבֵּר
 יא אֵלַיךְ וַהֲבֵאתוֹ אֵלַי וְלֹא־יִסֹּף עוֹד לִגְעַת בְּךָ: וַתֹּאמֶר וַיִּכְרֹ־
 נָא הַמֶּלֶךְ אֶת־הָאֱלֹהִים מִהֲרַבֵּית גְּאֹל הַדָּם לְשַׁחֵת וְלֹא
 יִשְׁמִידוּ אֶת־בְּנֵי וַיֹּאמֶר חִי־הָאֱלֹהִים אִם־יִפֹּל מִשְׁעַרְת בְּנֶךְ
 יב אֲרִצָּה: וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה תְּדַבֵּר־נָא שְׁפַחְתְּךָ אֶל־אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ
 יג דְּבַר וַיֹּאמֶר דְּבָרִי: וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה וְלָמָּה
 דְּחִשְׁבַתָּה כִּזְאת עַל־עַם אֱלֹהִים וּמְדַבֵּר הַמֶּלֶךְ הַדְּבַר הַזֶּה
 יד כַּאֲשֶׁם לְבִלְתִּי הַשִּׁיב הַמֶּלֶךְ אֶת־נַדְחוֹ: כִּי־מוֹת נָמוֹת וְכַמִּים
 הַנִּגְדִים אֲרִצָּה אֲשֶׁר לֹא יֹאסְפוּ וְלֹא־יִשָּׂא אֱלֹהִים נַפְשׁ וְחִשְׁבַּ
 טו מַחְשָׁבוֹת לְבִלְתִּי יָדַח מִמֶּנּוּ נִדַּח: וְעַתָּה אֲשֶׁר־בָּאתִי לְדַבֵּר
 אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲדֹנָי אֶת־הַדְּבַר הַזֶּה כִּי יִרְאֵנִי הָעָם וַתֹּאמֶר
 שְׁפַחְתְּךָ אֲדַבֵּר־נָא אֶל־הַמֶּלֶךְ אוֹלֵי יַעֲשֶׂה הַמֶּלֶךְ אֶת־דְּבַר
 אַמְתּוֹ:

שִׁים

מִהֲרַבֵּית

(שִׁים לִב: הַמִּשְׁךְ הַקָּטָע וְסַעֲיַפִּי הַשְּׂאֵלָה בַעֲמוֹד הַבַּא)

טו כִּי יִשְׁמַע הַמֶּלֶךְ לְהַצִּיל אֶת־אֲמָתוֹ מִכַּף הָאִישׁ
 יז לְהַשְׁמִיד אֹתוֹ וְאֶת־בְּנֵי יַחַד מִנְחַלֹּת אֱלֹהִים: וְתֹאמַר שְׁפַחְתָּךְ
 יח יְהִי־נָא דְבַר־אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ לְמִנְחָה כִּי וְכַמְלֹאךְ הָאֱלֹהִים
 כִּן אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ לְשִׁמּוֹעַ הַטּוֹב וְהִרְעֵ וְהִי אֱלֹהֶיךָ יְהִי
 עִמָּךְ: וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר אֶל־הָאִשָּׁה אֶל־נָא
 טז תְּכַחֲדִי מִמּוֹנֵי דְבַר אֲשֶׁר אֲנִי שָׂאֵל אֶתְךָ וְתֹאמַר הָאִשָּׁה
 יז יְדַבֵּר־נָא אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הִיךְ יוֹאֵב אֶתְךָ בְּכֹל־
 זֹאת וְתַעֲזֵן הָאִשָּׁה וְתֹאמַר חִי־נַפְשְׁךָ אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ אִם־אִשׁ וְ
 לְהַמִּין וְלְהַשְׁמִיךְ מִכָּל אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ כִּי־עֲבַדְךָ יוֹאֵב
 הוּא צוּנִי וְהוּא שֵׁם בְּפִי שְׁפַחְתְּךָ אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה:
 כ לְבַעֲבוֹר סַבֵּב אֶת־פְּנֵי הַדָּבָר עֲשֵׂה עֲבֹדְךָ יוֹאֵב אֶת־הַדָּבָר
 הַזֶּה וְאֲדֹנָי חָכֵם פַּחְכְּמַת מִלֹּאךְ הָאֱלֹהִים לְדַעַת אֶת־כָּל־
 כא אֲשֶׁר בָּאָרֶץ: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־יוֹאֵב הִנֵּה־נָא
 עֲשִׂיתִי אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְלֶךְ הִשָּׁב אֶת־הַנֶּעַר אֶת־אֲבִשְׁלוֹם:

- א. קרא פסוקים 3, 8-11 בקטע שלפניך ואת הפירוש של רד"ק לפסוק 3. יואב לא היה יודע מענה המלך, שְׁשִׁים בפיה כל הדברים, אלא כלל הדברים סידר לה. הבא מפסוקים 8-11 ביסוס לפירושו של רד"ק. הסבר את דבריך. (10 נקודות)
- ב. קרא פסוקים 13-21 בקטע שלפניך. בשל דבריה של האישה בפסוקים 14-17, יש פרשנים המאשימים אותה בפטפטנות. הבא מדברי האישה בפסוקים אלה טיעון אחד המלמד כי אֵינן בדבריה פרטים מיותרים, והסבר כיצד טיעון זה מקדם אותה לקראת המטרה שלשמה באה לדוד. (10 נקודות)

ח וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעֲבֹר אֱלִישֶׁעַ אֶל-שׁוֹנָם
 ט וְשֵׁם אִשָּׁה גְדוֹלָה וַתַּחֲזֹק-בּוֹ לֹאכַל-לֶחֶם וַיְהִי מְדֵי עֲבָרוֹ יוֹסֵר
 י שְׂמָה לֹאכַל-לֶחֶם: וַתֹּאמֶר אֶל-אִישָׁהּ הִנֵּה-נָא יָדַעְתִּי כִּי
 יא אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא עֹבֵר עָלֵינוּ תָּמִיד: נַעֲשֶׂה-נָא עִלְיָת-
 יב קִיר קִטְנָה וְנִשְׂיִם לוֹ שֵׁם מַטֵּה וְשִׁלְחָן וְכֶסֶף וּמְנוּרָה וְהִיָּה
 יג בְּבָאוֹ אֲלֵינוּ יוֹסֵר שְׂמָה: וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא שְׂמָה וַיֹּסֵר אֶל-
 יד הָעִלְיָה וַיִּשְׁכַּב שְׂמָה: וַיֹּאמֶר אֶל-גִּיחֲזִי נַעֲרוֹ קְרָא לְשׁוֹנַמִּית
 יו הַזֹּאת וַיִּקְרָא-לָהּ וַתַּעֲמֹד לִפְנֵיו: וַיֹּאמֶר לוֹ אִמְרָנָא אֵלֶיהָ
 יז הִנֵּה חֲרָדָת וְאֵלֵינוּ אֶת-כָּל-הַחֲרָדָה הַזֹּאת מָה לַעֲשׂוֹת לָךְ
 יח הַיֵּשׁ לְדַבֵּר-לָךְ אֶל-הַמֶּלֶךְ אוֹ אֶל-שָׂר הָעִבָּא וַתֹּאמֶר בְּתוֹךְ
 יט עַמִּי אֲנִכִּי יִשְׁבֹּת: וַיֹּאמֶר וּמָה לַעֲשׂוֹת לָהּ וַיֹּאמֶר גִּיחֲזִי אֲבַל
 כו בֵּן אִיזְרָאֵל וְאִישָׁה זָקֵן: וַיֹּאמֶר קְרָא-לָהּ וַיִּקְרָא-לָהּ וַתַּעֲמֹד
 לו בַּפֶּתַח: וַיֹּאמֶר לְמוֹעֵד הַזֶּה כָּעֵת חָיָה אֶתִּי חֲבַקַּת בֶּן וַתֹּאמֶר
 יז אֶל-אֲדָנָי אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל-תִּכְזֹב בְּשִׁפְחָתְךָ: וַתַּהַר הָאִשָּׁה
 יח וַתֵּלֶד בֶּן לְמוֹעֵד הַזֶּה כָּעֵת חָיָה אֶשְׂרָדָבֵר אֵלֶיהָ אֱלִישֶׁעַ:
 יט וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּצֵא אֶל-אָבִיו אֶל-הַקְּצֵרִים: וַיֹּאמֶר
 כו אֶל-אָבִיו רֵאשִׁי וְרֵאשִׁי וַיֹּאמֶר אֶל-הַנְּעַר שֵׂאֵהוּ אֶל-אִמּוֹ:
 כא וַיִּשְׂאֵהוּ וַיְבִיֵאֵהוּ אֶל-אִמּוֹ וַיֵּשֶׁב עַל-בְּרִכְיָה עַד-הַצֹּהֲרִים
 כב וַיָּמָת: וַתַּעַל וַתִּשְׁכַּבְהוּ עַל-מַטֵּת אִישׁ הָאֱלֹהִים וַתִּסְגֹּד בַּעֲדוֹ
 כג וַתֵּצֵא: וַתִּקְרָא אֶל-אִישָׁהּ וַתֹּאמֶר שְׁלַחָה נָא לִּי אֶחָד מִן-
 כד הַנְּעָרִים וְאַחַת הָאֶתְנֹת וְאֲרוּצָה עַד-אִישׁ הָאֱלֹהִים וְאִשׁוּבָה:
 כה וַיֹּאמֶר מְדוּעַ אֶתִּי הִלַּכְתִּי אֵלָיו הַיּוֹם לֹא-חָדָשׁ וְלֹא שִׁבֹת
 כו וַתֹּאמֶר שָׁלוֹם: וַתַּחֲבֹשׁ הָאֶתְוֹן וַתֹּאמֶר אֶל-נַעֲרָה נְהַג וְלָךְ
 כז אֶל-תַּעֲצֵר-לִי לְרֹכֵב כִּי אֶסְ-אֲמַרְתִּי לָךְ: וַתֵּלֶךְ וַתָּבֹא אֶל-
 כח אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל-הַר הַכְּרֹמֶל וַיְהִי כִּרְאוֹת אִישׁ-הָאֱלֹהִים
 כט אֶתָּה מִנְּגֵד וַיֹּאמֶר אֶל-גִּיחֲזִי נַעֲרוֹ הִנֵּה הַשׁוֹנַמִּית הִלְזָ: עֲתָה
 לוּ וְיָ-נָא לִקְרָאתָהּ וַאֲמַר-לָהּ הַשָּׁלוֹם לָךְ הַשָּׁלוֹם לְאִישׁךָ
 הַשָּׁלוֹם לְיֶלֶד וַתֹּאמֶר שָׁלוֹם:

את

את הלכת

א. קרא פסוקים 8-16 בקטע שלפניך.

(1) יש הטוענים כי במפגש בין אלישע לבין האישה השונמית נוהגות שתי הדמויות בגאווה

רבה. הסבר את הטענה, ובסס אותה על ראייה אחת בנוגע ל**כָּל** דמות (סך הכול –

שתי ראיות). (6 נקודות)

(2) בהמשך המסופר בפסוקים אלה חדלה האישה להיות גאה. הוכח זאת מן הכתוב,

והסבר מה גרם לכך. (5 נקודות)

ב. בחברה המקראית הפטריארכלית היה בדרך כלל מעמד הנשים נמוך מן המעמד של בעליהן.

הבא מפסוקים 19-26 שלוש הוכחות המלמדות שהאישה משונם הייתה דמות נשית יוצאת

דופן בחברה הפטריארכלית. (9 נקודות)

בהצלחה!